

بررسی تفاوت‌های سه نسل انقلاب اسلامی نسبت به ارزش‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی

اسفندیار آزاده^۱
مهرداد نوابخش^۲
منصور حقیقتیان^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۹/۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۲۷

جامعه جدید همواره در حال تغییر است و تغییرات پرشتاب از ویژگی‌های این جامعه است. این تغییرات لزوم دگرگونی در سیاست‌گذاری‌ها و بهنگام‌سازی آن‌ها را خاطر نشان می‌کند، چرا که زمینه اجتماعی و فرهنگی در دوران جدید با سرعت بالایی تغییر می‌کند. از این رو لازم است تا سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و اجتماعی نیز نسبت به این تغییرات، انطباق‌پذیری لازم را داشته باشند. پژوهش حاضر با هدف بررسی تفاوت‌های سه نسل انقلاب اسلامی نسبت به ارزش‌های (ویژگی‌های) اجتماعی، اقتصادی و سیاسی انجام شد. این پژوهش از نظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش، توصیفی-پیمایشی است. بعد از تدوین اهداف و سوالات پژوهش، پرسشنامه‌ای حاوی ۶۱ سؤال تهیه و در میان جامعه آماری توزیع گردید. در تدوین سوالات پرسشنامه، از مولفه‌هایی استفاده شد که ضمن پوشش مبانی نظری تحقیق، با فضای کلی حاکم بر موضوع مورد مطالعه مطابقت داشته باشند. برای بررسی روایی پرسشنامه، از روش اعتبار محتوا استفاده گردید. برای محاسبه پایایی، از ضریب آلفای کرونباخ بهره‌گیری شد و پایایی پرسشنامه بسیار مطلوب به دست آمد. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه شهروندان تهرانی متعلق به سه نسل انقلاب در سال ۱۳۹۹ بودند. شیوه نمونه‌گیری در

E-mail: E.azadeh49@gmail.com

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران (نویسنده مسئول)

۲. استاد تمام، گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳. دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

این تحقیق نمونه‌گیری تصادفی ساده بود. پس از اطمینان از روایی و پایایی مقیاس‌های طراحی شده براساس محاسبات انجام شده، پرسشنامه‌ها در نمونه‌ای به حجم ۴۵۰ نفر (برای هر نسل ۱۵۰ پرسشنامه) توزیع شد. تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام گردید. برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه استفاده شد و نرم افزار مورد استفاده SPSS نسخه ۲۵ بود.

ارزش‌ها و مطالبات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی‌داری است. نسل سوم در ارزش‌های اقتصادی متفاوت از نسل‌های دوم و اول است. نسل سوم و دوم در ارزش‌های اجتماعی متفاوت از نسل اول هستند. ارزش‌های فرهنگی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی‌داری است.

واژگان کلیدی: نسل، تفاوت نسلی، شکاف نسلی، ارزش‌های سیاسی، ارزش‌های اجتماعی و ارزش‌های انقلاب اسلامی

مقدمه

آنچه امروز توجه اهل نظر و کارشناسان مسائل اجتماعی را به خود جلب کرده است، بروز فاصله میان قشرها و طبقه‌های مختلف جامعه است؛ فاصله‌ای که می‌تواند اجزای جامعه را دچار از هم گسیختگی سازد. شاید سخن گفتن از گسست قشرهای جامعه مسئله خوشایندی نباشد، ولی چشم بستن بر روی واقعیت نیز به سرانجامی ناگوارتر خواهد انجامید. بی‌گمان، انقلابی که در بستر وحدت و همدلی گروه‌های مختلف جامعه به وقوع پیوست، نمی‌تواند پایداری و پویایی خود را در بستری جز این حفظ کند (عباسی اسفنجیر، سام و امیریان، ۱۳۹۲: ۱۶۲). در واقع، بروز فاصله میان یک طبقه، قشر یا گروه سنی با طبقه، قشر یا گروه سنی دیگر را «گسست» می‌گویند. این فاصله می‌تواند یک نوع فاصله فکری، فرهنگی، ایدئولوژیکی، روحی و عاطفی، فیزیکی، جغرافیایی و یا تفاوت در شرایط و سطح زندگی افراد باشد. البته، گسست نسل‌ها و پدیده ایجاد فاصله فکری و فرهنگی میان پدران و فرزندان، رویدادی نیست که به مقطع زمانی امروز و در موقعیت سیاسی - جغرافیایی انقلاب اسلامی منحصر باشد، بلکه با نگاهی به تاریخ شاهد شمار زیادی از این نوع گسست در حیات بشر هستیم؛ چنان که تفاوت در جهان بینی، دیدگاه‌ها، منش و سلوک حضرت آدم و پسرش قابیل، تا اندازه‌ای بود که قابیل حتی نتوانست برادرش را برتابد (خواججه‌پور، ۱۳۹۶: ۱۲).

نسل‌های مختلف موقعیت‌ها، رویدادها و وضعیت‌های مختلفی را تجربه می‌کنند و از این روست که ابژه‌های نسلی خویش را دارند (آلبرتینی^۱، ماتتوانی^۲ و گاسپرونی^۳، ۲۰۱۹: ۱۶۹۴). به ویژه رخدادهای مهم اجتماعی و اقتصادی مانند جنگ، انقلاب و ... تفاوت‌های نسلی را تشدید می‌کند؛ چرا که این رخدادهای کلیت حیات اجتماعی و فرهنگی جامعه را متأثر می‌سازند و نسل‌هایی که آن‌ها را تجربه می‌کنند در نوع نگرش، گرایش و الگوهای تفسیری با نسل‌ها پیش و پس خود تفاوت جدی پیدا می‌کنند. ایران نیز در دهه‌های معاصر رخدادهای مهمی را تجربه کرده که تجربه زیستی متفاوتی را برای نسل‌های مختلف آن رقم زده است. مدرنیزاسیون، شهری‌شدن، انقلاب، جنگ، جهانی‌شدن، مصرف‌گرایی و ... فرایندهای مهمی بودند که نسل‌های مختلف تجربه‌های متفاوتی از آن‌ها داشته‌اند؛ از این رو، بخشی از تفاوت‌های نسلی را می‌توان براساس این تجربه‌های متفاوت توضیح داد (حسینی بیوکی و جوکا، ۱۳۹۸: ۲۰). گسست فکری، فرهنگی، روحی و عاطفی میان نسل جدید انقلاب با نسل پیش از آن، می‌تواند به عنوان خطری جدی انقلاب را تهدید کند. بنابراین، نباید این امر از نظرها پنهان بماند. پدیده جوانی معمولاً با شاخصه‌هایی همچون: نوگرایی، آرمان‌گرایی، نشاط و هیجان و کم‌تجربگی شناخته می‌شود. نسل اول انقلاب نیز با داشتن همین ویژگی‌ها به پاخاست که البته پیوند محکم جوانان انقلابی در دهه‌های ۵۰ و ۶۰ با دیگر گروه‌های جامعه به ویژه حوزه و دانشگاه، کم‌تجربگی آنان را جبران می‌کرد. نسل اول انقلاب، آرمانگرا است و برای ایجاد حکومتی بر مبنای اندیشه‌های اسلامی قیام کرده است. او به ایدئولوژی اسلامی شیعی و مکتبی که ولایت فقیه با اجتهاد در دین را

1. Albertini
2. Mantovani
3. Gasperoni

باز می‌تاباند، مؤمن است، به آرمان و مکتبش متعهد است و با شور و نشاط وصف ناپذیری برای حفظ انقلابش می‌کوشد (آزاده، ۱۳۹۹: ۲).

به صورت طبیعی، هیچ نسلی، آئینه تمام‌نمای آرمان‌های نسل قبل و به ویژه انعکاس دهنده خصلت‌ها و منش‌های آنها نیست. هر نسلی، شرایط و خصوصیات روانی-اجتماعی خاص خودش را دارد که قطعاً جنبه‌های مثبت و منفی را در برمی‌گیرد (رستگار و گلشنی خجسته، ۱۳۹۵). تحول، اقتضا دارد که نسل جدید، در منش، خصلت و بینش، تابلوی نسل قبل نباشد- به ویژه با توجه به این که سرعت تحولات، در تمامی عرصه‌های زندگی بشری، شتاب فزاینده و رو به تزایدی پیدا کرده است. از این رو، تفاوت نسل‌ها، بیشتر از گذشته احساس می‌شود. حالت مخاطره‌آمیز این وضعیت، شکاف و گسست نسلی است که به معنای دور شدن تدریجی دو یا سه نسل پیاپی از یکدیگر است از حیث جغرافیایی، عاطفی، فکری و ارزشی، وضعیت جدیدی را ایجاد می‌کند که در اصطلاح، «گسست نسل‌ها» نامیده می‌شود. در این وضعیت، اغلب نوجوانان و جوانان می‌کوشند تا آخرین پیوندهای وابستگی خود را از والدین یا نسل بالغ بگسلند و در این راه، به گردن‌کشی و طغیان‌گری می‌پردازند. مجموعه تفاوت‌های میان این دو نسل عبارت‌اند از:

۱- تفاوت در آرمان‌ها و هدف‌های دونسل؛ ۲- تفاوت در مفاهیم دونسل؛ ۳- تفاوت در الگویابی و گروه‌های مرجع؛ ۴- تفاوت در اصطلاحات روزمره دونسل؛ ۵- تفاوت در ظاهر، پوشش و نوع سخن گفتن در میان دونسل؛ ۶- تفاوت در انتظار از زندگی و به تبع آن تفاوت در سبک زندگی.

همین تفاوت‌ها و ویژگی‌هاست که نوعی ماهیت جدید، تازه و متفاوت از نسل‌های گذشته را برای نسل جدید ایجاد می‌نماید. در شکل‌گیری این فاصله و تفاوت میان نسل‌ها، عوامل گوناگونی نقش دارند که برخی نظیر اقتضائات سنی، طبیعی و برخی ناشی از شرایط خاص جامعه و جهان کنونی است (ریسی و فراشبندی، ۱۳۹۶).

نسل اول و دوم در فضایی متولد شده‌اند که آرمان‌های انقلابی‌گری و چپ‌سوسیالیستی غلبه داشت، در حالی که نسل سوم در فضای ارتباطات مدرن و فروپاشی بلوک شرقی و پیشروی سیاست‌های نئولیبرالیسم اقتصادی-فرهنگی رشد کرده‌اند. نسل اول و دوم انقلاب، آرمان‌خواه و تاحدود زیادی شعارزده بودند، در حالی که نسل سوم آرمان‌هایشان محدود و غرق در ارتباطات مجازی و لذت‌های مادی-فناوری هستند. بنابراین شناخت باروها، ارزش‌ها و جهان‌بینی‌های هر نسل دارای اهمیت است. باید دقت نمود ابتدا هر نسلی با ویژگی خاص زمانی خویش شکل می‌گیرد و از آنجایی که زمان در گذر- است و متوقف نمی‌شود، فاصله نسلی نیز هم‌چنان ادامه پیدا می‌کند؛ ولی هر دوره به شیوه و اندازه خاص خودش. بنابراین با پذیرش فاصله نسلی بین نسل‌های انقلاب باید اذعان داشت که گاه تغییرات اجتماعی-فرهنگی طوری شتاب می‌گیرند که فاصله نسلی را شدت می‌بخشند و از حالت معقول و طبیعی خود خارج می‌کنند. به نظر می‌رسد سه نسل انقلاب اسلامی تفاوت‌های اساسی در جهان‌بینی، باورها و ارزش‌ها دارند که این موضوع باعث می‌شود که در میزان پابندی به اهداف و آرمان‌های انقلاب و حتی ملی‌گرایی ایرانی تفاوت‌های فاحشی با هم داشته باشد- این تفاوت‌ها می‌تواند تهدید عمده‌ای برای جامعه تلقی شود. باید دقت نمود که حاکمیت از سی سال پیش تاکنون نیز بیشتر تریبون نسل‌های اول و دوم انقلاب اسلامی بوده و نتوانسته ارزش‌ها و نیازهای متفاوت نسل سوم انقلاب را به درستی برنامه‌ریزی

و سیاست‌گذاری نماید. بنابراین به نظر می‌رسد در پدیده شکاف یا گسست نسلی ما شاهد دورشدن نسل سوم انقلاب از دو نسل قبلی و حاکمیت هستیم. بر این اساس، پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به پرسش زیر است: چه تفاوتی در بین نسل‌ها بر اساس ارزش‌های انقلاب اسلامی وجود دارد؟

چارچوب نظری و پیشینه پژوهش نسل

در میان علمای علوم اجتماعی هنوز وفاق کافی در مورد معنای نسل^۱ وجود ندارد. به نظر هیوز، هر نسل بر پایه تجربیاتی که افرادش در آن شریک بوده‌اند، حد و مرزی از خود به دست می‌دهد و در واقع خوشه‌ای حول محور این گونه تجربه‌ها تشکیل می‌شود. بنابراین کسانی که با افراد پانزده سال از خودشان بزرگتر در رویدادهای روانی تعیین‌کننده شریک بوده‌اند، ممکن است خود را به این افراد نزدیکتر احساس کنند تا به افرادی که سنشان فقط اندکی از آنان کمتر است ولی به آن حوادث ارتباطی نداشته‌اند (بابایی فرد و روحی، ۱۳۹۵: ۳۶). مورخان، انسان‌شناسان و جامعه‌شناسان اصطلاح نسل را به کار می‌برند تا مقطع زمانی متعلق به زندگی معاصران را برسانند. بنابراین هنگامی که در تاریخ از نسل‌ها سخن می‌رود منظور از نسل، فاصله بین تولد پدران و مادران و تولد فرزندان آنهاست که معمولاً ۳۰ سال در نظر گرفته می‌شود. یعنی سه نسل در یک قرن. انسان‌شناسان نسل را هنگامی به این معنی به کار می‌برند که بخواهند نسب نامه‌ها را برای محاسبه تاریخ‌های وقایع سنتی به کار گیرند و جامعه‌شناسان هنگامی که بخواهند در تحلیل آماری، جمعیت یک برهه زمانی را نشان دهند. از این نظر در مجموع می‌توان گفت نسل عبارت است از: فاصله زمانی بین تولد اعضای جامعه که هم‌زمان زاده شده‌اند و تولد فرزندان آنها که جامعه‌شناسان آن را از لحاظ آماری دوره معینی فرض می‌کنند که معمولاً ۳۰ سال است (بهیان و غیائی‌راوری، ۱۳۹۷: ۶۶).

به عقیده مانهایم، منظور از نسل در مفهوم اجتماعی آن داشتن جایگاه مشترک از بعد تاریخی تحول است. بنابراین، نسل موید وقایع تاریخی مشترک میان افراد است که در دوره‌های معینی رخ داده و سبب اشتراک در تجارب و آگاهی‌های آنان شده است. در جمعیت‌شناسی، «نسل» به گروهی از افراد اطلاق می‌شود که مرحله‌ای از حیات را با یکدیگر آغاز کرده یا پایان داده باشند؛ گروهی که در یک زمان فارغ‌التحصیل می‌شوند، گروهی که در یک زمان بالنسبه نزدیک به هم به دنیا آمده یا ازدواج کرده‌اند. در جایی دیگر نسل این‌گونه تعریف شده است: «گروهی از افراد که در فاصله زمانی معینی به دنیا آمده‌اند و موقعیت‌های تاریخی خاص و علایق خاص در سطح فردی و سیستمی، آن‌ها را از هم تفکیک می‌کند» (لی^۲ و یونگمی^۳، ۲۰۱۹: ۴۴).

تفاوت نسلی

از دیدگاه روان‌شناختی و جامعه‌شناختی، تحول، اقتضا دارد که نسل جدید در منش، خصلت و پیش، تابلوی نسل قبل نباشد؛ به ویژه با توجه به این که سرعت تحولات، در تمامی عرصه‌های زندگی بشری، شتاب

1. Generation
2. Lee
3. Youngmi

فزاینده و رو به تزایدی پیدا کرده است (مستفی^۱، آرنینک^۲ و اوتن^۳، ۲۰۱۹: ۴۲۹). از این رو، تفاوت نسل‌ها، بیشتر از گذشته احساس می‌شود. حالت مخاطره آمیز این وضعیت، شکاف و گسست نسلی است که به معنای دور شدن تدریجی دو یا سه نسل پیاپی از یکدیگر از حیث جغرافیایی، عاطفی، فکری و ارزشی می‌باشد و وضعیت جدیدی را ایجاد می‌کند که در اصطلاح، «گسست نسل‌ها» نامیده می‌شود (یوسفی مقدم و ذکایی، ۱۳۹۶: ۵۳). در این وضعیت، اغلب نوجوانان و جوانان می‌کوشند تا آخرین پیوندهای وابستگی خود را از والدین یا نسل بالغ بگسلند و در این راه، به گردن کشی و طغیان‌گری می‌پردازند. بر روی یک لوح سنگی که از تمدن‌های قدیم به دست آمده، نوشته شده است: «نسل جوان ما، نسلی نظام گسیخته است؛ نظام گسیخته عمل می‌کند و این مسئله ممکن است که تمدن ما را بر باد دهد». اصطلاح «تفاوت نسلی» به معنای اختلافی طبیعی در باورها، ارزش‌ها و هنجارهای میان نسل‌ها شناخته می‌شود (رانی^۴ و ساموئل^۵، ۲۰۱۶: ۱۶۹۶). این مفهوم بیش از هر چیز اشاره به جنبه‌های روان‌شناختی هر نسل دارد که همواره وجود دارد و در شکل عدم انطباق کامل جوانب رفتاری، اخلاقی، روانی و اجتماعی کنش‌های نسل جدید در مقابل نسل قبلی مشاهده می‌شود. در هر حال، ارزش‌ها حلقه اتصال فرهنگ هر قوم و ملتی با نسل آینده هستند و غفلت از این مهم می‌تواند جوامع را با بحران هویت مواجه کند (سلیمان‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۹).

شکاف نسلی

مفهوم شکاف در جامعه‌شناسی به آن دسته از تمایزات و تفاوت‌های پایداری اشاره دارد که در جریان تقابل‌های سیاسی-اجتماعی بروز می‌کند که اصلی‌ترین صورت آن، شکاف زندگی مدرن و سنتی است. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های شیوه زندگی جدید، شورش بر ضد هر چیزی است که از نظر جوانان سنت تلقی شده باشد. گریز از سنت باعث ایجاد پدیده‌ای موسوم به شکاف بین نسل‌ها شده است (گوگوشویلی^۶، ۲۰۱۷: ۶۰). شکاف نسلی به معنی وجود تفاوت‌های دانشی، گرایش‌های رفتاری بین دو نسل با وجود پیوستگی‌های کلان‌متاثر از ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و تاریخی است. فرزندان در مقایسه با افراد پیر و میانسال با وجود این‌که در یک فضای فرهنگی زندگی می‌کنند، اما اطلاعات، گرایش‌ها و رفتارهای متفاوتی دارند. شکاف نسلی هنگامی محقق می‌شود که واحدهای نسلی شکل بگیرد. کارل مانهایم نیروی جدیدی را که دارای موقعیت‌های جدید و تجربیات متفاوت باشد، زمینه‌ساز شکل‌گیری واحدهای نسلی می‌داند (پریٹیش^۷، ۲۰۱۹: ۱۰).

تعارض نسلی

وقتی منابع هویتی نسلی تقویت‌کننده یکدیگر نباشند و پیوستگی نسلی را به دنبال نداشته باشند، زمینه برای

1. Mastefy
2. Arrnink
3. Otten
4. Rani
5. Samuel
6. Gugushvili
7. Pritish

ظهور و بروز تعارض نسلی فراهم می‌گردد؛ به گونه‌ای که اعضای جامعه وضعیت هویت خود را در نفی و تعارض با گذشتگان خود می‌بینند. تعارض میان نسل‌ها زمانی به وجود می‌آید که تحولاتی روبنایی در جامعه ایجاد شود. منظور از تحولات روبنایی، تحولات اجتماعی و سیاسی در مقابل تحولات فکری و اندیشه‌ای است. تعارض نسل‌ها در مظاهر فرهنگی و سلوک اجتماعی میان قشرهای مختلف جامعه، به ویژه میان نسل جدید و قدیم رخ می‌دهد (کامالیا^۱، ایندارتونو^۲ و رابیتوتول^۳، ۲۰۱۹: ۱۹).

گسست نسلی

دور شدن تدریجی دو یا سه نسل پیاپی از یکدیگر از حیث جغرافیایی، عاطفی، فکری و ارزشی، وضعیت جدیدی را ایجاد می‌کند که اصطلاحاً «گسست نسلی» نامیده می‌شود (لیم^۴ و کیم^۵، ۲۰۱۹: ۱۰۵). پیوند نسلی: در فرهنگ جامعه‌شناسی، اغلب از واژه «همبستگی» استفاده شده است نه پیوند. به هر حال همبستگی در میان جامعه‌شناسان برای اشاره به صف‌بندی نزدیک اجزای یک جمع به موازات اصطلاح رایج‌تر «یگانگی» به کار می‌رود (بگلسجیک^۶، ماریکو^۷ و میلیونیس^۸، ۲۰۱۷: ۱۵۴).

دیدگاه‌های مربوط به شکاف نسلی در ایران

درباره وجود یا عدم شکاف نسلی در ایران و عوامل موثر بر آن دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. این دیدگاه‌ها را می‌توان در چهار دسته تقسیم کرد:

۱- دیدگاه اول: عده‌ای از متفکران اجتماعی معتقدند در ایران شکاف نسلی وجود دارد و به تدریج شدیدتر هم می‌شود (آقا جاری، ۱۳۸۲؛ فیرحی، ۱۳۸۲؛ قادری، ۱۳۸۲ و سریع القلم، ۱۳۸۲). معتقدان به شکاف نسلی به دو دسته تقسیم می‌شوند: ۱- بد بین به شکاف نسلی؛ ۲- خوش بین به شکاف نسلی. دسته اول، متأثر از ارزش‌های انقلاب‌اند و این شکاف را موجب بحران هویت و گسست جوانان از تاریخ و فرهنگ دینی و ملی خودی ارزیابی می‌کنند و دسته دوم، این شکاف را تحول اساسی و لازم برای جامعه رو به سوی آینده می‌دانند (رازقی نصرآباد و فلاح نژاد، ۱۳۹۷: ۱۲).

۲- دیدگاه دوم: دیدگاه کسانی که به تفاوت نسلی و نه شکاف یا گسست نسلی قائل‌اند. برخی از نظریه‌پردازان روانشناس و نیز برخی از متفکران اجتماعی و محققان را می‌توان در این زمره قرار داد. دسته اول، معتقدند تفاوت نسل‌ها، پدیده‌ای بیولوژیک است و دسته دوم، معتقدند اگر چه میان نسل جوان با سایر نسل‌ها تفاوت‌هایی وجود دارد، اما از آن نمی‌توان افاده شکاف یا گسست نسلی - به هر حال هر دو دسته، اصطلاح تفاوت نسلی را به کار می‌برند و نه شکاف نسلی را (همان: ۲۳).

1. Kamakia
2. Indartono
3. Robitotul
4. Lim
5. Kim
6. Beugelsdijk
7. Marko
8. Milionis

۳- دیدگاه سوم: دیدگاه کسانی که مسئله اصلی را گسست فرهنگی می‌دانند نه گسست نسلی. در این باره گفته شد که شکاف نسلی نه یک مسئله اجتماعی، بلکه مسئله ای بیولوژیک و ناشی از اقتصای سنی است. اما در عوض، گسست فرهنگی وجود دارد که بر اساس آن اختلاف بین نسل‌ها نیز توضیح داده می‌شود. از این نظر، در شرایط گسست فرهنگی، جامعه نه بر اساس سن، بلکه بر اساس دو نوع رویکرد سنتی و جدید به دو گروه تقسیم می‌شود و در هر گروه پیر و جوان در کنار هم قرار دارند. شاید دلیل کثرت بیشتر جوانان در یکی از این گروه‌ها، توأم شدن گسست فرهنگی و گسست نسلی باشد (سلیمان‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۱).

۴- دیدگاه چهارم: عده‌ای از متفکران اجتماعی با بیم و امید به پدیده شکاف نسلی نظر دارند و معتقدند شرایط فعلی اگر درست مدیریت نشود، پتانسیل گسترش تفاوت نسلی تا سر حد شکاف نسلی را دارد. این متفکران با توجه به شرایط انقلاب در ایران و مشکل نسل انقلابی در پافشاری بر ارزش‌ها و نیز انعطاف‌پذیری آنان نسبت به تحولات جدید، معتقدند چنانچه این انعطاف‌پذیری تداوم یابد، پدیده گسست نسلی اتفاق خواهد افتاد. این گروه نمی‌توانند به وجود یا عدم قطعی شکاف یا گسست نسلی رای دهند، اما با تناظر شرایط ایران و انقلاب‌های اجتماعی دیگر احتمال وقوع شکاف نسلی را در شرایط تداوم انعطاف‌ناپذیری حاکمان و نسل انقلاب می‌دهند (رستگار و گلشنی خجسته، ۱۳۹۵: ۲۵).

جدول ۱: پیشینه پژوهش (خلاصه پژوهش‌های انجام شده در داخل کشور)

ردیف	محقق/محققان/سال	عنوان	نتیجه
۱	حسینی بیوکی و جوکار (۱۳۹۸)	تفاوت شکاف بین نسلی در ارزش‌ها میان نوجوانان و والدین دو شهر تهران و یزد	سنتی و مدرنیته بودن جامعه در میزان شکاف بین نسلی تأثیری ندارد.
۲	علی پور و همکاران (۱۳۹۸)	سنجش میزان مرجعیت‌گرایی دینی و خوداتکایی دینی (مطالعه دو نسل پس از انقلاب اسلامی: گروه‌های سنی ۱۵ تا ۳۰ و ۵۰ تا ۶۵ سال)	نسل اولیه بعد از انقلاب، مرجعیت‌گرایی بیشتری در امور دینی داشته و نسل کنونی مرجعیت‌گرایی کمتر و خوداتکایی بیشتری در امور دینی دارد.
۳	محمدی ترکمانی و همکاران (۱۳۹۸)	شناسایی و مقایسه ارزش‌ها و تجارب ورزشی بین نسل‌های ایرانی	تجارب مثبت ورزش در نسل‌های سوم و چهارم و تجارب منفی آن در نسل‌های اول و دوم پررنگ‌تر بودند.
۴	رازقی نصرآباد و فلاح نژاد (۱۳۹۷)	بررسی تفاوت‌های نسلی ارزش‌های اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر قدیم هشتگرد)	تفاوت آماری معنی‌داری در ابعاد مختلف نظام ارزشی نسل‌های مختلف وجود دارد و گرایش نسل جوان به ارزش‌های سنتی کاهش یافته است.
۵	نعیمی و حامدی (۱۳۹۷)	تبیین جامعه‌شناختی شکاف نسلی در دینداری جوانان و والدین آنها در شهر گنبد کاووس	در بین عوامل مؤثر بر ایجاد شکاف نسلی نیز متغیرهای میزان تمایل به همسانی‌شناختی مسائل دنیوی و دینی و کارکرد ارزش‌های مذهبی در بقای دیگر نهادها دارای تأثیر معنا دار و احساس امنیت دارای عدم تأثیر شناخته شدند.

۶	عظیمی دولت آبادی و عسگری (۱۳۹۷)	نگرش سلسله مراتبی به ارزش های سیاسی انقلاب اسلامی در بین دو نسل والدین و فرزندان	در بین والدین بیشترین میزان نگرش مثبت مربوط به بعد استقلال و بیشترین میزان نگرش منفی مربوط به بعد آزادی و همچنین در بین فرزندان آن ها بیشترین میزان نگرش مثبت مربوط به بعد استقلال و بیشترین میزان نگرش منفی مربوط به ابعاد آزادی و پیوند دین و سیاست بوده است.
۷	افچنگی و زرعی (۱۳۹۶)	نگاهی به میحث شکاف نسل ها از نگاه آموزه های اسلامی	تمام ویژگی های یک نسل قابل انتقال به نسل بعد نیست و تعصب بر این انتقال کار صحیحی نیست. البته برخی ویژگی ها مثل احترام به بزرگتر، حیا و عفت، غیرت ... باید به نسل های جدید انتقال یابد.
۸	خواجه پور (۱۳۹۶)	گسست نسلی، تعارض بین جوانان، خانواده و فرهنگ	علی رغم تنوع بین نسلی، سازه همدملی بین نسلی باید در میان نسل ها در جامعه ارتقا یابد.

جدول ۲: پیشینه پژوهش (خلاصه پژوهش های انجام شده در خارج کشور)

ردیف	محقق / محققان / سال	عنوان	نتیجه
۱	یانگ و همکاران (۲۰۲۰)	سه نسل در تعطیلات: بررسی تأثیر ارزش های نئو کنفوسیوس در تصمیم گیری چندجانبه در مورد تعطیلات خانوادگی در کره	ارزش های نئو کنفوسیوسیایی بر تعطیلات خانوادگی نسل ها تأثیر معناداری دارد.
۲	تیتکو و همکاران (۲۰۲۰)	ارزش های کارمندان جوان: ادراک نسل	امروزه ارزش های اساسی برای کارکنان جوان ارزش های مرتبط با صفت شخصیت است.
۳	آماه و همکاران (۲۰۲۰)	رسیدگی به تنوع در اخلاق کار و ارزش های نسلی در نیجریه	اختلافات نسلی در اخلاق کار وجود دارد.
۴	موخا و همکاران (۲۰۲۰)	هویت اقتصادی نسل های مختلف روس	هویت اقتصادی نسل های مختلف روسی تحت تأثیر دگرگونی ارزشی قرار گرفته است. اغلب نسل جوان در روسیه مادی گرا، فردگرا و خودتعیین شده اند - برخلاف نسل قدیم که در معاملات اقتصادی بیشتر بر رفاقت و دوستی و کمک و همکاری تاکید داشتند.
۵	محمود و همکاران (۲۰۲۰)	تناسخ مجدد انگیزه شغلی: هزاره ها در مقابل نسل های قدیمی	بین ارزش ها در هزاره ها و نسل های قدیمی تفاوت معناداری وجود دارد.
۶	سوهونن و کارهونن (۲۰۱۹)	میراث بین نسلی آموزش عالی والدین: شواهدی از تغییر در دسترسی به دانشگاه	برای فرزندان والدینی که تحت تأثیر تغییرات در دسترس پذیری دانشگاه قرار دارند، اثرات سرریز مثبت قوی اطرافیان والدین از سن تحصیل فرزندان وجود دارد.
۷	ماسفتی و همکاران (۲۰۱۹)	خانواده های سه نسل و سلامت روان کودکان در کشورهای اروپایی	اختلاف نظر بین نسل اول و نسل سوم می تواند بر سلامت روان کودکان تأثیر منفی بگذارد.

گروه‌های چند نسلی، معنا در مشاغل خود را متفاوت تعریف می‌کنند و در مورد عدم تمایل به معنی در هر یک از گروه‌های دیگر درک منفی دارند.	تفاوت‌های نسلی در تعریف کار معنی دار: مطالعه روش‌های ترکیبی	ویکس و اسکافرت (۲۰۱۹)	۸
بین ارزش‌های شغلی نسل جدید با نسل قدیم تفاوت معناداری وجود دارد.	بررسی ارزش‌های شغلی کارگران صنعتی در تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای نسل جدید: پس از دهه ۸۰ و پس از دهه ۹۰	یان و سی (۲۰۱۹)	۹
مهاجرت در دوره‌های مختلف موجب تولد نسل‌های مختلف مهاجران در کشور مقصد شده و تنوع ارزشی و هنجاری مهاجران با تفاوت‌های ارزشی و هنجاری کشور مقصد موجب تفاوت‌های بین نسلی گردیده است.	روابط بین نسلی بین مهاجران در اروپا: نقش اختلافات قومی و مهاجرت	آلبرتینی و همکاران (۲۰۱۹)	۱۰
ادغام اجتماعی نسل دوم پیش‌بینی‌کننده ارزش‌های لیبرال است نه شاخص‌های اقتصادی.	عوامل مؤثر در جذب فرهنگی در نسل دوم: تجزیه و تحلیل طولی ارزش‌های ازدواج و رابطه جنسی در بین مهاجران مراکش و ترک	کالمیجن و کرای کمپ (۲۰۱۸)	۱۱
تغییرات قابل توجه و سیستماتیک در تحرک اجتماعی بین نسلی در گروه‌های پیش از گذار مشاهده نمی‌شود.	تغییر یا استمرار؟ تحرک اجتماعی بین نسلی و انتقال پس از کمونیست	گوگوشویلی (۲۰۱۷)	۱۲
در بین نسل‌ها هم اختلافات نسلی و هم شباهت‌های نسلی وجود دارد.	ارزش‌های نسل‌های چینی: آیا این ارزش‌ها در محل کار مهم است؟	تانگ و همکاران (۲۰۱۷)	۱۳
عدم ارتباط و درک بین نسل‌های مختلف ناشی از ارزش‌ها و اهداف متفاوت است.	شکاف‌های تولید: تغییر در محیط کار به دلیل متفاوت بودن ارزش‌های نسل	کارباری و همکاران (۲۰۱۶)	۱۴

نتایج حاصل از جمع‌بندی پیشینه‌ها نشان داد که سنتی یا مدرن بودن جامعه و ارزش‌های مترتب بر آن بر شکاف بین نسلی تأثیر دارد. همچنین تجارب زیسته نسل‌های مختلف و ارزش‌های آن‌ها در جنبه‌های مختلف زندگی با همدیگر تفاوت اساسی دارند. بین نگرش والدین و فرزندان در زمینه استقلال، آزادی، دین و سیاست تفاوت‌های اساسی دیده می‌شود. تغییرات ارزشی پدیدآمده در ایران بعد از سال ۱۳۶۸ (دوران بازسازی) شدید بود و موجب افزایش توجه به ارزش‌های مادی، سودجویی و تشدید فردگرایی شد. بین سن و مُدگرایی و سبک زندگی در بین نسل‌های مختلف تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بیشتر جوانان و نوجوانان گرایش به ارزش‌های مدرن دارند. بین ارزش‌ها و باورهای دینی نسل پدر و مادران و فرزندان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اختلاف نسلی در اخلاق کار وجود دارد.

تفاوت مهم پژوهش حاضر با تحقیقات دیگر این است که تفاوت‌های بین سه نسل را مورد بررسی قرار می‌دهد و بُعد مهم آن، شناخت ویژگی‌های این سه نسل انقلاب است. همچنین ارزش‌ها و مطالبات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی سه نسل مورد بررسی قرار می‌گیرد تا شکاف و تفاوت بین آنها شناخته شود.

در تبیین شکاف بین نسل‌ها آنچه‌آنچه از ادبیات نظری مطرح شده، بر می‌آید بر عوامل و پارامترهایی در مقیاس‌های کلان، میانی و خرد اشاره شده است. در سطح کلان، تحولات ساختاری حادث شده در حوزه‌های

جمعیتی، آموزشی، نظام ارتباطات، شهری شدن جامعه، تغییر در نظام اشتغال، تحول در نظام های قدرت و گفتمان و غیره و در سطح میانی، تحولاتی که به لحاظ فرآیندهای اجتماعی همچون: جامعه پذیری، تعلیم و تربیت، قشر بندی اجتماعی، ستیز و رقابت، مشارکت و... تحقق پیدا کرده اند و نیز در سطح خرد، دگرگونی در ویژگی شخصیتی افراد جامعه به لحاظ نوگرایی، سنت شکنی، فردگرایی، حسو ارزشی، بحران هویت، جمع گرایی، عام گرایی، خاص گرایی، قدرت گرایی، عقل گرایی و... موجب ظهور نوعی تحول کیفی در نسل جدید نسبت به نسل قبلی شده است که خود موجب شکل گیری رویکردهای مختلفی در مورد تغییرات نسلی گردیده است. بنابراین پژوهشگرانی که قصد بررسی مسئله شکاف نسلی را دارند، باید هر سه سطح تحلیل (خرد، میانی و کلان) را در مطالعاتشان مورد توجه قرار دهند تا بتوانند به یک تحلیل جامع پیرامون عوامل مؤثر بر شکل گیری شکاف بین نسلی دست یابند.

۱۹

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش های گردآوری داده ها، در زمره پژوهش های غیر آزمایشی از نوع توصیفی- همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه شهروندان تهرانی متعلق به سه نسل انقلاب تشکیل می دهند. این نسل ها عبارت اند از:

نسل اول: رهبران و مخالفان انقلاب که جامعه پذیریشان به سال های قبل از انقلاب بر می گردد.
نسل دوم: تابعان نسل اول و محافظان انقلاب و کسانی که انقلاب و جنگ را درک کرده اند.
نسل سوم و نسل های پس از آن: کسانی که تحت فرایند جامعه پذیری پس از انقلاب قرار داشتند به ویژه نسل سوم انقلاب که انقلاب و جنگ را درک نکرده اند.

طبق آمار موجود، جمعیت شهر تهران نزدیک به ۸/۷۰۰/۰۰۰ نفر است. در پژوهش حاضر از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شد. حجم نمونه باتوجه به این که جمعیت هر پهنه حالت سیال و تاحدودی نامشخص دارد، با بهره گیری از فرمول کوکران در سطح خطای ۵ درصد به تعداد ۳۸۴ نفر به دست آمد:

$$n = \frac{z^2 pq}{d^2} = \frac{(1/96)^2 (0/5)(0/5)}{(0/05)^2} = 384$$

باتوجه به وجود سه نسل و احتمال خطا در پرسشنامه ها، برای هر نسل ۱۵۰ پرسشنامه در نظر گرفته شد و مجموعاً ۴۵۰ پرسشنامه در بین سه نسل توزیع گردید. روش گردآوری اطلاعات، میدانی و ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه محقق ساخته بود. پرسشنامه شامل ۴۶ گویه برگرفته از مبانی نظری و پیشینه تجربی تحقیق بود. بعد از تایید روایی صوری گویه ها، از ضریب لاواشه برای تعیین روایی محتوایی استفاده شد؛ چنان که گویه ها برای ارزیابی ۱۰ نخبه که اغلب اساتید دانشگاه در رشته جامعه شناسی بودند، ارسال شد و ضریب توافق به دست آمده به میزان ۰/۸۱ نشان از تایید روایی صوری بود- ضریب توافق استاندارد ۰/۶۸ است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده نشان دهنده پایا بودن ابزار تحقیق بود.

جدول ۳: ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای هریک از مولفه‌های موجود در پرسشنامه

ضریب آلفای کرونباخ	مولفه‌های پرسشنامه
۰/۸۴	ارزش‌ها و مطالبات اقتصادی
۰/۷۹	ارزش‌ها و مطالبات اجتماعی
۰/۷۸	ارزش‌ها و مطالبات سیاسی
۰/۸۹	کل

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی صورت گرفت. در سطح توصیفی، از فراوانی و درصد و در بخش استنباطی برای سنجش تفاوت بین نسل‌های مختلف، از تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. نرم‌افزار مورد استفاده نیز SPSS 25 بود.

یافته‌های پژوهش

به منظور توصیف وضعیت مطلوب ارزش‌های سه‌گانه در بین سه نسل از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه بهره‌گیری شد. آزمون تحلیل واریانس نیز نشان داد که مقدار F برای ارزش‌های چهارگانه در وضعیت مطلوب ارزش‌ها به طور کلی در سطح خطای $۰/۰۵$ معنی‌دار است. بنابراین ارزش‌ها و مطالبات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی‌داری می‌باشند.

جدول ۴: آزمون تحلیل واریانس بین وضعیت مطلوب ارزش‌ها در بین نسل‌های سه‌گانه

مدل	سطح معنی‌داری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	جمع مربعات
وضعیت مطلوب کل ارزش‌ها	بین‌گروهی	۱۴۴۷/۲۱۸	۱۲۵۲/۳۲۳	۲	۲۵۰۴/۶۴۶
	درون‌گروهی		۰/۸۶۵	۴۴۷	۲۳۹/۶۹۷
	جمع		۰/۸۶۵	۴۴۹	۲۷۴۴/۳۴۳
وضعیت مطلوب ارزش‌های اقتصادی	بین‌گروهی	۱۰۵۰/۶۰۰	۶۴۳/۹۴۷	۲	۲۵۷۵/۷۸۶
	درون‌گروهی		۰/۶۱۳	۴۴۷	۱۶۸/۵۵۶
	جمع		۶۴۳/۹۴۷	۴۴۹	۲۷۴۴/۳۴۳
وضعیت مطلوب ارزش‌های اجتماعی	بین‌گروهی	۱۲۳/۸۸۶	۱۲۶۵/۴۷۶	۲	۱۲۶۵/۴۷۶
	درون‌گروهی		۵/۳۲۰	۴۴۷	۱۴۷۸/۸۶۷
	جمع		۱۲۶۵/۴۷۶	۴۴۹	۲۷۴۴/۳۴۳
وضعیت مطلوب ارزش‌های سیاسی	بین‌گروهی	۱۲۳/۸۸۶	۱۲۶۵/۴۷۶	۲	۱۲۶۵/۴۷۶
	درون‌گروهی		۵/۳۲۰	۴۴۷	۱۴۷۸/۸۶۷
	جمع			۴۴۹	۲۷۴۴/۳۴۳

باتوجه به معنی دارشدن وضعیت مطلوب ارزش ها، مقایسه میانگین ارزش ها در بین نسل های سه گانه نیز نشان می دهد که در وضعیت مطلوب ارزش ها، نسل سوم با میانگین ۲۲۸/۱۴ تفاوت محسوسی با نسل های دوم با میانگین ۲۲۳/۱۸ و نسل اول با میانگین ۲۲۵/۷۵ دارد. در وضعیت مطلوب ارزش های اقتصادی، نسل سوم با میانگین ۵۸/۹۲ نسبت به نسل دوم با میانگین ۵۰/۵۶ و نسل سوم با میانگین ۵۳/۶۷ میانگین بالاتری دارد. میانگین وضعیت مطلوب ارزش های اجتماعی در نسل سوم ۵۷ در مقایسه با میانگین نسل دوم ۵۰/۷۹ و نسل اول ۵۲/۴۶ است. در وضعیت مطلوب ارزش های سیاسی نیز نسل سوم با میانگین ۵۹/۰۹۳ اختلاف شایان توجهی با میانگین نسل دوم (۵۴/۳۶) و نسل اول (۵۴/۵۸) دارد. در مجموع از منظر نسل سوم، ارزش های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی وضعیت مطلوبی ندارند و باید به سمت وضعیت مطلوب حرکت نمایند.

۲۱

جدول ۵: آزمون تحلیل واریانس بین وضعیت موجود ارزش ها در بین نسل های سه گانه

مدل	سطح معنی داری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	جمع مربعات
وضعیت موجود کل ارزش ها	بین گروهی	۴۵۰/۰۲۹	۶۸۶/۰۲۹	۲	۶۸۶/۰۲۹
	درون گروهی		۱/۵۲۱	۴۴۷	۵۸۲/۶۲۰
	جمع			۴۴۹	۱۲۶۸/۶۴۹
وضعیت موجود ارزش های اقتصادی	بین گروهی	۲۹۶/۲۸۷	۷۹۵/۶۵۵	۲	۷۹۵/۶۵۵
	درون گروهی		۲/۶۸۵	۴۴۷	۱۰۲۸/۵۱۶
	جمع			۴۴۹	۱۸۲۴/۱۷۱
وضعیت موجود ارزش های اجتماعی	بین گروهی	۵۴۷/۷۲۰	۶۸۵/۸۸۰	۲	۶۸۵/۸۸۰
	درون گروهی		۱/۲۵۲	۴۴۷	۴۷۹/۶۱۱
	جمع			۴۴۹	۱۱۶۵/۴۹۱
وضعیت موجود ارزش های سیاسی	بین گروهی	۵۸۶/۸۴۴	۱۰۹۰/۱۶۷	۲	۱۰۹۰/۱۶۷
	درون گروهی		۱/۹۱۶	۴۴۷	۷۳۴/۰۰۴
	جمع		۱۸۲۴/۱۷۱	۴۴۹	۱۸۲۴/۱۷۱

با توجه به معنی دارشدن وضعیت مطلوب ارزش ها، مقایسه میانگین ارزش ها در بین نسل های سه گانه نیز نشان می دهد که نسل اول با میانگین ۲۳۹/۳۴ در وضعیت موجود ارزش ها تفاوت محسوسی با نسل های دوم با میانگین ۲۲۸/۵۶ و نسل سوم با میانگین ۲۳۱/۰۶ دارد. در وضعیت موجود ارزش های اقتصادی نسل اول با میانگین ۵۸/۷۲ نسبت به نسل دوم با میانگین ۵۳/۸۴ و نسل سوم با میانگین ۵۵/۴۹، میانگین بالاتری دارد. میانگین وضعیت موجود ارزش های اجتماعی در نسل اول برابر با ۶۵/۸۲ در مقایسه با میانگین نسل دوم

۵۹/۳۱ و نسل سوم ۵۸/۹۱ است در وضعیت موجود ارزش‌های سیاسی نیز نسل اول با میانگین ۶۰/۰۲ نسبت به میانگین نسل دوم با میانگین ۵۸/۶۶ و نسل سوم با میانگین ۵۴/۷۸ قرار دارد. در مجموع از منظر نسل اول، ارزش‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در وضعیت موجود خود مناسب و بیشتر از وضعیت مطلوب هستند و نیازی به تغییر آن‌ها نیست.

جدول ۶: مقایسه میانگین ارزش‌های در وضعیت مطلوب برحسب نسل‌های سه‌گانه

انحراف معیار	میانگین به دست آمده	میانگین نظری	تعداد گویه	تعداد	نسل	ارزش‌ها
۲۷/۸۴۶۱۶	۲۲۵/۷۵۳۳	۱۸۳	۶۱	۱۵۰	اول	وضعیت مطلوب کل
۲۷/۶۴۵۴۲	۲۲۳/۱۸۰۰	۱۸۳	۶۱	۱۵۰	دوم	
۲۵/۹۱۰۸۹	۲۲۸/۱۴۶۷	۱۸۳	۶۱	۱۵۰	سوم	
۲۷/۱۶۳۵۲	۲۲۵/۶۹۳۳	۱۸۳	۶۱	۴۵۰	جمع کل	
۸/۹۰۷۰۵	۵۳/۶۷۳۳	۵۲	۱۴	۱۵۰	اول	وضعیت مطلوب ارزش‌های اقتصادی
۸/۸۶۳۶۴	۵۰/۸۶۰۰	۵۲	۱۴	۱۵۰	دوم	
۸/۵۸۹۹۱	۵۸/۹۲۶۷	۵۲	۱۴	۱۵۰	سوم	
۸/۸۰۹۵۹	۵۳/۸۲۰۰	۵۲	۱۴	۱۵۰	جمع کل	
۱۱/۰۷۶۱۰	۲۵/۴۶۶۷	۴۸	۱۶	۱۵۰	اول	وضعیت مطلوب ارزش‌های اجتماعی
۹/۴۷۳۵۹	۵۰/۷۹۳۳	۴۸	۱۶	۱۵۰	دوم	
۱۰/۱۷۶۳۰	۵۷/۰۰۰۰	۴۸	۱۶	۱۵۰	سوم	
۱۰/۲۵۲۰۲	۵۶/۴۲۰۰	۴۸	۱۶	۱۵۰	جمع کل	
۸/۸۱۲۱۲	۵۴/۵۸۶۷	۴۵	۱۵	۱۵۰	اول	وضعیت مطلوب ارزش‌های سیاسی
۹/۶۶۷۲۳	۵۴/۳۶۶۷	۴۵	۱۵	۱۵۰	دوم	
۸/۳۸۳۷۱	۵۰/۹۳۳۹	۴۵	۱۵	۱۵۰	سوم	
۸/۹۵۲۵۱	۵۴/۳۴۸۹	۴۵	۱۵	۱۵۰	جمع کل	

به منظور توصیف وضعیت موجود ارزش‌های سه‌گانه در بین سه نسل از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. آزمون تحلیل واریانس نیز نشان داد که مقدار F برای ارزش‌های سه‌گانه در وضعیت موجود ارزش‌ها به طور کلی مطلوب و در سطح خطای ۰/۰۵ معنی دار است. بنابراین ارزش‌ها و مطالبات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی داری است.

جدول ۷: مقایسه میانگین ارزش های در وضعیت موجود برحسب نسل های سه گانه

ارزش ها	نسل	تعداد گویه	میانگین نظری	میانگین به دست آمده	انحراف معیار
وضعیت موجود کل	اول	۶۱	۱۸۳	۲۳۹/۳۴۶۷	۲۶/۳۱۶۸۶
	دوم	۶۱	۱۸۳	۲۲۸/۵۶۶۷	۲۶/۱۲۷۸۳
	سوم	۶۱	۱۸۳	۲۳۱/۰۶۰۰	۲۳/۵۱۹۸۷
	جمع کل	۶۱	۱۸۳	۲۳۲/۹۹۱۱	۲۵/۳۱۸۶۱
وضعیت موجود ارزش های اقتصادی	اول	۱۴	۵۲	۵۸/۷۳۳۳	۹/۲۴۳۶۶
	دوم	۱۴	۵۲	۵۳/۸۴۰۰	۸/۱۲۸۲۳
	سوم	۱۴	۵۲	۵۵/۴۹۳۳	۷/۷۸۷۲۳
	جمع کل	۱۴	۵۲	۵۶/۰۲۲۲	۸/۴۱۷۸۸
وضعیت موجود ارزش های اجتماعی	اول	۱۶	۴۸	۶۵/۸۲۰۰	۸/۵۸۰۵۱
	دوم	۱۶	۴۸	۵۹/۳۱۳۳	۸/۸۰۹۸۰
	سوم	۱۶	۴۸	۵۸/۹۱۳۳	۷/۸۳۲۰۸
	جمع کل	۱۶	۴۸	۶۱/۳۴۸۹	۸/۴۰۷۲۶
وضعیت موجود ارزش های سیاسی	اول	۱۵	۴۵	۶۰/۰۲۰۰	۸/۱۱۰۳۷
	دوم	۱۵	۴۵	۵۸/۶۶۰۰	۸/۶۴۴۲۲
	سوم	۱۵	۴۵	۵۴/۷۸۶۷	۷/۶۵۴۰۹

با توجه به وجود سه نسل و ارزش های سه گانه، مناسب ترین آزمون برای مقایسه معنی داری تفاوت بین ارزش های سه گانه و نیز مقایسه میانگین ها، تحلیل واریانس یک طرفه یا یک راهه است که برای کلیه فرضیه ها این آزمون مورد استفاده قرار گرفته است.

فرضیه اول: تفاوت میانگین معناداری در ارزش ها و مطالبات اقتصادی نسل اول، دوم و سوم انقلاب با یکدیگر وجود دارد.

به منظور توصیف وضعیت ارزش های اقتصادی در بین سه نسل از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. آزمون تحلیل واریانس نیز نشان داد که مقدار F برای ارزش های اقتصادی در سطح خطای $۰/۰۵$ معنی دار است. بنابراین ارزش های اقتصادی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی داری است.

جدول ۸: مقایسه میانگین ارزش‌های اقتصادی برحسب نسل‌های سه‌گانه

ارزش‌ها	نسل	تعداد	تعداد گویه	میانگین نظری	میانگین به دست آمده	انحراف معیار
ارزش‌های اقتصادی	اول	۱۵۰	۲۸	۸۴	۱۰۸/۴۰۶۷	۱۷/۸۱۳۷۶
	دوم	۱۵۰	۲۸	۸۴	۱۱۰/۷۰۰۰	۱۶/۶۴۸۶۶
	سوم	۱۵۰	۲۸	۸۴	۱۱۴/۴۲۰۰	۱۶/۰۵۶۲۲
	جمع کل	۴۵۰	۲۸	۸۴	۱۱۱/۵۰۸۹	۱۶/۸۸۶۵۲

فرضیه دوم: تفاوت میانگین معناداری در ارزش‌ها و مطالبات اجتماعی نسل اول، دوم و سوم انقلاب با یکدیگر وجود دارد.

به منظور توصیف وضعیت ارزش‌های اجتماعی در بین سه نسل از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. آزمون تحلیل واریانس نیز نشان داد که مقدار F برای ارزش‌های اجتماعی در سطح خطای ۰/۰۵ معنی دار است. بنابراین ارزش‌های اجتماعی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی داری است.

جدول ۹: مقایسه میانگین ارزش‌های اجتماعی وضعیت موجود برحسب نسل‌های سه‌گانه

ارزش‌ها	نسل	تعداد	تعداد گویه	میانگین نظری	میانگین به دست آمده	انحراف معیار
ارزش‌های اجتماعی	اول	۱۵۰	۳۲	۹۶	۱۱۶/۲۸۶۷	۱۸/۶۵۶۶۸
	دوم	۱۵۰	۳۲	۹۶	۱۲۰/۱۰۶۷	۱۷/۸۱۷۹۳
	سوم	۱۵۰	۳۲	۹۶	۱۲۵/۹۱۳۳	۱۶/۸۴۷۸۹
	جمع کل	۴۵۰	۳۲	۹۶	۱۲۰/۷۶۸۹	۱۷/۷۵۶۷۱

فرضیه سوم: تفاوت میانگین معناداری در ارزش‌ها و مطالبات سیاسی نسل اول، دوم و سوم انقلاب با یکدیگر وجود دارد.

به منظور توصیف وضعیت ارزش‌های سیاسی در بین سه نسل از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. آزمون تحلیل واریانس نیز نشان داد که مقدار F برای ارزش‌های اقتصادی در سطح خطای ۰/۰۵ معنی دار است. بنابراین ارزش‌های سیاسی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی داری است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تفاوت‌های سه نسل انقلاب اسلامی نسبت به ارزش‌های (ویژگی‌های) اجتماعی، اقتصادی، سیاسی انجام شد. در فرضیه اول نتیجه نشان داد که ارزش‌های اقتصادی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی داری است و میانگین ارزش‌های اقتصادی در نسل سوم بزرگتر از نسل دوم و اول است.

باید دقت کرد که اغلب ارزش های اقتصادی مورد بحث رویکرد عدالت محورانه و توزیع امکانات عادلانه را به همراه دارد. بر همین اساس، نسل سوم بیشتر بدین سمت حرکت کرده که نوعی عدالت محوری را در تمامی زمینه ها در اولویت نگرش ها، ارزش ها و مطالبات خود قرار دهد. جالب این که این ارزش های اقتصادی عدالت - محور بیشتر ارزش های نسل اول انقلاب هستند که اساسا از جنبه هایی برای آن انقلاب کردند، اما بعد از انقلاب همچنان چنین ارزش هایی دارای کشش و توجه عمیق نسل های پس از انقلاب نیز بوده است. به نظر می رسد یکی از علل اصلی تفاوت ارزش های اقتصادی در بین نسل سوم نسبت به دو نسل دیگر این است که همچنان مناطق مختلف ایران از کمبودها و نارسایی های متعدد و متفاوتی از نظر امکانات و تسهیلات و توزیع عادلانه آنها رنج می برند و با توجه به این که نسل سوم ساکن در تهران به مثابه سایر نسل ها از پدران و مادران مهاجر هستند، این نابرابری ها را به چشم خود در تهران یا سایر شهرستان ها مشاهده می کنند. از این رو، برای نسل سوم، عدالت محور اصلی و نوعی نشان از پایگاه اجتماعی است به ویژه که این نسل با ورود به آموزش های عالی و اشتغال بیش از پیش بر اثربخشی عادلانه امکانات و تسهیلات باور دارد. در همین راستا پژوهش رازقی نصرآباد و فلاح نژاد (۱۳۹۷) نشان داد که گرایش نسل سوم بیشتر به ارزش های مدرن اقتصادی نظیر عدالت - محوری همه جانبه و برابری جنسیتی بوده است. همچنین همسو با یافته فرضیه اول تحقیق، نتایج پژوهش عظیمی دولت آبادی و عسگری (۱۳۹۷) نیز نشان داد که نسل سوم بیشتر به سمت استقلال اقتصادی حرکت می کنند. بنابراین ارزش های اقتصادی و عدالت اقتصادی برای آن ها اهمیت زیادی دارد. پژوهش نایینی و غیائی راد (۱۳۹۶) نیز نشان داد بعد از سال ۱۳۶۸، دگرگونی ارزشی با بازسازی جامعه پدید آمد. بتدریج تغییرات ارزشی به صورت بی توجهی به ارزش های انقلاب، رواج سودجویی و مادی گرایی رشد کرد، اما نسل سوم در کنار توجه به منافع مادی بیشتر به سمت عدالت - محوری و ارزش ها و مطالبات اقتصادی که نمادی از استقلال و کسب پایگاه اجتماعی بود نیز حرکت کرد. در همین راستا پژوهش آماه و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که ارزش های مرتبط با کار، اخلاق کار و عدالت در توزیع امکانات و منابع کاری برای نسل جوان حائز اهمیت است. به عبارت دیگر، نسل جوان در تمامی موقعیت های اقتصادی بر ارزش های اقتصادی نظیر برابری در حقوق و عدالت در توزیع امکانات تاکید دارند. پژوهش موخا و همکاران (۲۰۲۰) نیز نشان داد هویت اقتصادی نسل های مختلف روسی تحت تأثیر دگرگونی ارزشی قرار گرفته است و اغلب نسل جوان در روسیه بیشتر مادی گرا، فردگرا و خودتعیین شده اند - برخلاف نسل قدیم که بیشتر در معاملات اقتصادی بر رفاقت و دوستی و کمک و همکاری تاکید داشتند. از سوی دیگر، یافته پژوهش یان و سی (۲۰۱۹) نیز نشان داد که بین ارزش های شغلی نسل جدید با نسل قدیم تفاوت معناداری وجود دارد؛ بدین معنی که نسل های قدیم بیشتر به گذران زندگی و سازگاری با محل کار پیوند خورده بودند، اما نسل جدید بیشتر بر برابری در دستمزدها و حقوق و برابری شغلی و ارتقای شغلی تاکید دارد.

نتیجه آزمون فرضیه دوم نیز نشان داد که ارزش های اجتماعی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی داری است و میانگین ارزش های اجتماعی در نسل سوم و دوم بیشتر از نسل اول است. در تبیین این نتیجه باید گفت نسل سوم با غلبه رسانه های جدید بیشتر به سمت نگرش های باز اجتماعی و دیدگاه های تساهل - محور حرکت کرده

است. نسل دوم انقلاب نیز خسته از جنگ بیشتر رویکرد خود را به سمت ارزش‌های اجتماعی مدرن تغییر داده، اما همچنان ارزش‌های انقلابی در آنان زنده است. نتایج نشان می‌دهد که نسل دوم انقلاب بیشتر بر ارزش‌هایی نظیر قناعت و صرفه‌جویی و پایداری به ارزش‌های ایرانی - اسلامی تاکید دارند، در حالی که نسل سوم بیشتر طالب بازشدن فضای اجتماعی، برداشته‌شدن محدودیت‌ها و احترام به آزادی‌های فردی هستند. همان‌طور که قبلاً گفته شد این نسل به علت عدم تجربه جنگ و تحولات انقلاب در یک فضای بعد از جنگ رشد کرده‌اند که در آن سیاست‌های نئولیبرالیستی اقتصادی که با دولت‌سازندگی ظهور کرد بیشتر بر تعامل اجتماعی با جهان غرب و احترام به حقوق افراد مبتنی بود. پژوهش کریمیان و نوابخش (۱۳۹۶) نیز نشان داد که بین نگرش به نوگرایی، نگرش به فردگرایی و شکاف نسلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و نسل جوان، نوگراتر و فردگراتر است. پژوهش بابایی فرد و روحی (۱۳۹۵) هم نشان داد که بین سن و مدگرایی با شکاف نسلی رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد؛ بدین معنی که افراد جوان‌تر بیشتر مدگراتر بوده و با الگوپذیری از رسانه‌های ارتباط جمعی به سمت کسب ارزش‌های اجتماعی جدید حرکت می‌کنند. یافته‌های پژوهش دانش و همکاران (۱۳۹۳) نیز نشان داد گرایش نوجوانان و جوانان به ارزش‌های مدرن و احساس بحران هویت ناشی از جدا افتادگی آن‌ها از نسل‌های پیشین به مرور افزایش یافته است. بنا بر دیدگاه کلین پیرامون ارزش‌های اجتماعی و دگرگونی آن، اکنون جریان‌های جدید در تشکیل خانواده مثل خانوارهای تک‌نفره، زندگی مشترک بدون ازدواج و... شکل گرفته است که سبب شکنندگی فزاینده پیوندهای خانوادگی شده و در واقع تیپ‌های جدیدی از روابط نسل‌ها را شکل داده است که ساختار محکمی ندارند. همین موضوع باعث شده است ارزش‌های اجتماعی مدرن در بین نسل جوان بیش از پیش رشد نماید. همچنین یافته پژوهش گوگوشویلی (۲۰۱۷) نشان داد که تحرک اجتماعی در نسل‌های مختلف، عامل اصلی روی آوردن به ارزش‌های اجتماعی مدرن است؛ به طوری که نسل فرزندان پدرانی که به ایالات متحده مهاجرت کرده بودند، بسیار لیبرال‌تر و برابری طلب‌تر از پدران خود بودند. نتایج پژوهش تانگ و همکاران (۲۰۱۷) نیز نشان داد که اختلاف بین نسل‌ها اغلب در ارزش‌های اجتماعی است. ارزش‌های اجتماعی والدین اغلب خانواده - محور و سنتی است، در حالی که ارزش‌های اجتماعی نسل جوان اغلب دموکراتیک، برابری طلب و با محوریت عدم تبعیض بین زنان و مردان است. همچنین پژوهش عیوضی (۱۳۹۴) در تایید فرضیه دوم نشان داد که در سطح باورها و ارزش‌ها، پیوستگی و وفاق وجود دارد و تفاوت اندک در این زمینه هر جامعه‌ای طبیعی می‌باشد، اما در زمینه برخی از رفتارها و رفتارها، تفاوت‌ها معنی‌دار است و می‌توان شکاف نسلی را در آن رفتارها و نمادها اطلاق کرد.

نتیجه آزمون فرضیه سوم تحقیق نشان داد که ارزش‌های سیاسی در بین سه نسل دارای تفاوت معنی‌داری است. میانگین ارزش‌های سیاسی در نسل سوم و نسل دوم از نسل اول بیشتر است. در تبیین این یافته باید گفت اغلب ارزش‌های سیاسی مورد تاکید نسل سوم و دوم بیشتر بر دموکراتیک بودن جامعه و فضای آن تاکید دارد. با توجه به تجربه زیسته نسل دوم از حکومت طاغوت و حکومت دینی به نظر می‌رسد این نسل نیز همسوا با نسل سوم بدین نتیجه رسیده‌اند که کارآمدی نظام با به رسمیت شناختن ارزش‌های دموکراتیک و حکومتی عرفی خواهد بود. نسل دوم بیشتر بر ارزش‌هایی نظیر جلوگیری از نفوذ بیگانگان، استقبال از تعامل با جهان و مقابله

با استیلای فرهنگ غربی تاکید دارند، در حالی که نسل سوم بیشتر با رویکردی دموکراتیک بر آزادی مطبوعات، انتقادپذیری، جهان وطنی بودن و جدایی دین از سیاست تاکید می کند. یافته پژوهش نیمروزی ناوخی و پارسائی (۱۳۹۴) نشان داد که بین ارزش های سیاسی والدین و ارزش های فرزندان تفاوت معنی داری وجود ندارد که ناهمسو با یافته این پژوهش است؛ بدین معنی که والدین و فرزندان همگی به ارزش های انقلاب و نظام اسلامی پایبندی دارند. اما نتیجه پژوهش احمدی و نمکی (۱۳۹۲) نشان داد که بروز ارزش های ابراز وجود و توسعه بیشتر فرهنگ دموکراتیک در میان نسل جوان است. در واقع هرچقدر ارزش های سیاسی به سمت دموکراتیک و عرفی شدن حرکت نماید، جوانان بیشتر می توانند هویت خود را بروز دهند - چون بروز هویت با ابزار بیان امکان پذیر است. بنابراین نسل جوان بیشتر به سمت ارزش هایی نظیر آزادی مطبوعات و رسانه های جدید پیش خواهد رفت. مطابق با نظر مانهایم باید گفت نسل های بعد از انقلاب چون شرایط جنگی را تجربه نکرده اند، بیشتر به سمت دموکراتیک شدن فضای سیاسی جامعه حرکت می کنند. همچنین دوره اصلاحات محمد خاتمی نیز نقش مهمی در ایجاد برخی از نهادهای دموکراتیک نظیر شورای اسلامی شهر و روستا داشت که موجب شد نسل سوم بیش از پیش به ارزش های سیاسی دموکراتیک و آزادی مطبوعات باور داشته باشد، اگرچه نقش رسانه ها را نباید نادیده گرفت. مانهایم معتقد است پس از جنگ و در پی روند نوسازی جهانی در ابعاد سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، کشورهای در حال توسعه به شدت رشد یافتند و در این راستا، تحولات اجتماعی عدیده ای نظیر جنبش ها و انقلابات اجتماعی خاص را تجربه کرده اند. در پس این تحولات ساختاری عینی و ملموس، تحولاتی از نوع ذهنی و غیرملموس در لایه های زیرین اجتماع حاصل شده که در نوع خود بسیار مهم بوده و نتیجه آن، تغییر موقعیت اجتماعی نسل ها به خصوص نسل جوان شده است. درگیری تقابل شرایط اجتماعی جدید و به اصطلاح مدرن که پیامد مهم رشد یافتگی پس از جنگ جهانی دوم بوده است با شرایط ما قبل مدرن که سال ها ساختار اجتماعی فرهنگی جوامع و مردمان آن را در بر می گرفت به همراه افزایش آگاهی مردم از وضعیت خود و جوامع دیگر درک جایگاه خود و نیز پی بردن به وجود توانایی بالقوه در نسل های جدید، همگی سبب شد تا نگرش های جدیدی در نسل جوان حاصل شود که نتیجه آنها مطالباتی نظیر حضور بیشتر در عرصه سیاسی - اجتماعی و فشار بر دموکراتیک شدن نهادهای جامعه بود.

در مجموع باید گفت نسل سوم در ارزش های اقتصادی با نسل دوم و اول و نسل سوم و دوم در ارزش های اجتماعی سیاسی و فرهنگی دارای تفاوتی اساسی با نسل اول است. اغلب نسل سوم و تا حدود زیادی نسل دوم نیز به سمت ارزش های لیبرال تر، جهانی و رسانه - محور حرکت کرده اند. ناکارآمدی عملکرد حکومت در بحران های اقتصادی حال حاضر ایران نیز بیش از پیش و اگرایی نسل ها از ارزش های حاکمیتی را منجر می شود. نسل سوم که پس از انقلاب اسلامی رشد کرده است، دارای تمایلات، آمال و آرزوهایی هستند که با تمایلات نسل انقلابی و پیش تر از آن مقداری متفاوت است. به عبارت دیگر، اگر چه جوانان هنوز به انقلاب و مبانی آن وفادار هستند، اما این امید تا زمانی است که واقعیت ها و انتظارات آنها تا حد قابل ملاحظه ای تحقق یابد. در غیر این صورت تضمینی وجود ندارد که به آنچه شعار و هدف اصلی انقلابیون نسل اول انقلاب بوده است، وفادار بمانند. نسل فعلی از انقلاب اسلامی انتظاراتی دارد که مهم ترین آنها تأمین نیازهای مادی و معنوی آنهاست.

حال چنانچه این نسل در سال‌های آینده، به صورتی گسترده وارد سیستم اجرایی و سیاسی کشور شود و نظام مبتنی بر انقلاب نتواند پاسخگوی نیازهای مادی و معنوی آنها باشد، شبهات و دغدغه‌های فکری و روحی آنها را به نحو شایسته پاسخ ندهد و با نسل انقلابی و جنگ دیده، ارتباط عاطفی و روحی صحیحی نداشته باشد، آیا در باور و اعتقاد خود به انقلاب اسلامی تردید نخواهند کرد؟

در هر صورت، برای جلوگیری از اینکه انقلاب اسلامی در اثر تحول و تبدیل نسل عامل انقلاب، دچار آسیب نشود، نخست باید به همین واقعیت، یعنی تحول کمی و کیفی جمعیت نوجوان و جوان جامعه توجه و آگاهی پیدا کرد. گام بعدی، شناخت صحیح نسل کنونی جوانان و نیازهای واقعی آنان است. برای شناخت جوانان امروز باید با آنان معاصر شد و فهمید که در ذهن شان چه می‌گذرد. آنان چه پرسش‌ها، نگرانی‌ها، دغدغه‌ها و حساسیت‌هایی دارند. پرسش‌های ذهنی جوانان امروز، همان پرسش‌های جوانان بیست سی سال پیش نیست.

پیشنهادها

با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه می‌گردد:

- قوانینی به تصویب برسد که در آن زمینه‌های تبعیض حقوقی ناروا در ارتقای پست و مقام به ویژه برای زنان حذف شود.
- باتوجه به اهمیت ارزش‌های اقتصادی در دگرگونی ارزش‌های نسل سوم، پیشنهاد می‌شود که دولت در زمینه اشتغال مناسب برای این نسل به سمت تقویت عدم تمرکز و اعطای اختیارات ویژه به استان‌ها حرکت کند.
- باتوجه به اهمیت سرمایه‌گذاری در توسعه مناطق به عنوان یکی از مهم‌ترین تأکیدات نسل سوم در ارزش‌های اقتصادی، پیشنهاد می‌شود در هر استان تسهیلات ویژه‌ای برای بخش خصوصی به منظور ایجاد اشتغال و کارآفرینی به ویژه در مناطق کم‌برخوردار ارائه شود.
- باتوجه به اهمیت بازشدن فضای نقد و انتقادپذیری از منظر نسل سوم و دوم به عنوان یکی از شاخص‌های مهم ارزش‌های اجتماعی مدرن، پیشنهاد می‌شود در دانشگاه‌ها و سایر مراکز علمی با دعوت از اساتید، صاحب‌نظران و مسئولان دولتی کرسی‌های آزاداندیشی برگزار شود.
- باتوجه به اهمیت ارتباط با جهان از منظر نسل دوم و سوم به عنوان ارزش فرهنگی مهم، پیشنهاد می‌شود با همکاری مدیریت محلی کانال‌های ارتباط با شهروندان سایر کشورها و مدیریت شهری کشورهای دیگر ایجاد شود. محقق در این پژوهش با این محدودیت‌ها روبه‌رو بود: وسعت و ناهمگنی قلمرو مکانی پژوهش؛ هزینه‌های زیاد مالی در طول فرایند پژوهش و عدم همکاری و مشارکت پاسخگویان و مسائل مربوط به جلب اعتماد ساکنین در مناطق مورد تحقیق.
- پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی همین تحقیق در شهر تهران یا با افزودن متغیر سرمایه اجتماعی در سایر مناطق شهری انجام شود. نگرش نسل اول، دوم و سوم در زمینه تأثیرپذیری جوانان از رسانه‌ها در تغییرات ارزشی مورد بررسی و تأمل قرار گیرد و باتوجه به همسویی نسل دوم در ارزش‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی با نسل سوم، مقایسه‌ای تطبیقی بین نسل دوم به تفکیک مردان و زنان در مناطق مختلف تهران انجام شود.

منابع

- احمدی، یعقوب و نمکی، آزاد. (۱۳۹۲). «فرهنگ سیاسی دموکراتیک در میان نسل های ایرانی (تحلیل ثانویه داده های پیمایش ارزش های جهانی برای ایران، اقوام و استان های آن)». جامعه شناسی کاربردی. ۲۴(۳)، صص ۱۳۱-۱۵۴.
- افچنگی، فاطمه و زرقی، موسی. (۱۳۹۶). «نگاهی به مبحث شکاف نسل ها از نگاه آموزه های اسلامی». سومین کنفرانس ملی روانشناسی علوم تربیتی و اجتماعی. بابل، موسسه علمی تحقیقاتی کومه علم آوران دانش.
- بابایی فرد، اسداله و روحی، مریم. (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر سبک زندگی بر شکاف نسلی در بین جوانان شهر کاشان». مطالعات میان فرهنگی. ۱۱(۳۰)، صص ۳۵-۶۱.
- بهیمان، شاپور و غیائی راوری، حسین. (۱۳۹۷). «ارزش های فرهنگی و تأثیرات آن بر نگرش اقتصادی و سیاسی شهروندان جامعه». دومین کنفرانس بین المللی دیدگاه های تخصصی در حوزه روانشناسی، علوم تربیتی و جامعه شناسی.
- حسینی بیوکی، نفیسه و محمد جوکا، علی. (۱۳۹۸). «تفاوت شکاف بین نسلی در ارزش ها میان نوجوانان و والدین دو شهر تهران و یزد». سومین کنفرانس بین المللی پژوهش در روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی. دبیرخانه دائمی کنفرانس.
- خواجه پور، لیلا. (۱۳۹۶). «گسست نسلی، تعارض بین جوانان، خانواده و فرهنگ». اولین همایش ملی آسیب شناسی و آسیب زدایی پدیده شکاف بین نسلی (زمینه ها، چالش ها و راهکارها). بوشهر، موسسه فرهنگی هنری بام پژوهش پرواز جنوب.
- رازقی نصرآباد، حجه بی بی و فلاح نژاد، لیلا. (۱۳۹۷). «بررسی تفاوت های نسلی ارزش های اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر قدیم هشتگرد)». راهبرد اجتماعی فرهنگی. ۲۶.
- رستگار، یاسر و گلشنی خجسته، لیلا. (۱۳۹۵). «سبک زندگی و تفاوت های نسلی (پژوهشی در میان زنان شهر بندرعباس)». دومین کنفرانس بین المللی یافته های نوین علوم و تکنولوژی. قم، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی.
- ریسی، کتابون و فراشندی، رضا. (۱۳۹۶). «خانواده و شکاف بین نسلی، اولین همایش ملی آسیب شناسی و آسیب زدایی پدیده شکاف بین نسلی (زمینه ها، چالش ها و راهکارها)». بوشهر، موسسه فرهنگی هنری بام پژوهش پرواز جنوب.
- عباسی اسفنجیر، علی اصغر؛ سام، شیما و امیریان، ریحانه. (۱۳۹۲). «شکاف نسلی در ارزش ها: بررسی مقایسه جوانان و سالمندان». مطالعات علوم اجتماعی ایران. ۱(۳۸)، صص ۱۶۲-۱۸۵.
- عظیمی دولت آبادی، امیر و عسگری، احسان. (۱۳۹۷). «نگرش سلسله مراتبی به ارزش های سیاسی انقلاب اسلامی در بین دو نسل والدین و فرزندان». فصلنامه اندیشه سیاسی در اسلام. ۴(۱۶).
- عیوضی، غلامحسین. (۱۳۹۴). «بررسی جامعه شناختی شکاف نسلی در ایران پس از انقلاب اسلامی با تأکید بر عناصر فرهنگی هویت ایرانی». فصلنامه اسلام و مطالعات اجتماعی. ۳(۳)، صص ۹۰-۱۲۰.
- کریمیان، حبیب الله و نوابخش، مهرداد. (۱۳۹۶). «تحلیل جامعه شناختی شکاف نسلی فرزندان و والدین در انتظار از نقش یکدیگر در خانواده شهری ایران (مطالعه موردی: شهر تهران)». مطالعات توسعه اجتماعی ایران. ۹(۳)، صص ۲۱-۴۳.
- نایینی، علی محمد و غیائی راد، داود. (۱۳۹۶). «نسل های انقلاب و ظلم ستیزی و سازش ناپذیری در

- برابر دشمن». اولین همایش ملی آسیب شناسی و آسیب زدایی پدیده شکاف بین نسلی (زمینه‌ها، چالش‌ها و راهکارها). بوشهر، موسسه فرهنگی هنری بام پژوهش پرواز جنوب.
- نوابخش، مهرداد؛ سلیمان‌زاده، علی و ساروخانی، باقر. (۱۳۹۶). «نقش شبکه‌های اجتماعی نوین در توسعه فرهنگی (مطالعه موردی: شهرستان ملکان تابستان ۱۳۹۶)». مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران. سال دهم، شماره اول.
 - نوابخش، مهرداد و سجادی، حمید. (۱۳۹۰). «بررسی تحولات ارزشی و هویتی بر امنیت ملی». مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران. سال سوم، شماره چهارم.
 - نوابخش، مهرداد. کریمیان، حبیب‌الله. (۱۳۹۶). «تحلیل جامعه‌شناختی شکاف نسلی فرزندان و والدین در انتظار از نقش یکدیگر در خانواده شهری ایران (مطالعه موردی: شهر تهران)». مطالعات توسعه اجتماعی ایران. ۹(۳)، صص ۲۱-۴۳.
 - نیمروزی ناوخی، نوروز و پارسائی، زینب. (۱۳۹۴). «بررسی مقایسه‌ای سبک زندگی نسلی: مطالعه ترجیحات ارزشی والدین و فرزندان در شهرگران». همایش ملی سبک زندگی، نظم و امنیت. زنجان، دانشگاه زنجان.
 - یوسفی مقدم، شقایق و ذکایی، محمد سعید. (۱۳۹۶). «بازنمایی مناسبات نسلی از منظر ادبیات داستانی پیش و پس از انقلاب اسلامی». تحقیقات فرهنگی ایران. ۱۰(۳)، صص ۵۱-۷۸.
 - Albertini, Marco, Debra, Mantovani. & Giancarlo, Gasperoni. (2019). **“Intergenerational relations among immigrants in Europe: the role of ethnic differences, migration and acculturation”**. Journal of Ethnic and Migration Studies, 45:10, 1693-1706.
 - Beugelsdijk, Sjoerd, Mariko, J. Klasing, Petros Milionis. (2017). **“Value Diversity and Regional Economic Development”**. The Scandinavian Journal of Economics, Volume 121, Issue 1. Pages 153-181.
 - Gugushvili, Alexi. (2017). **“Change or continuity? Intergenerational social mobility and post-communist transition”**. Research in Social Stratification and Mobility. Volume 52, Pages 59-71.
 - Kamalia, Suaidatul & Indartono, Setyabudi & Islamiah, Robitotul. (2019). **“The Role of Families on Internalization of the Tolerance Values for Millennial Generation to Decrease the Potential of Intolerant Conflict and Radicalism Behavior within the Multi Religion Society”**. 10.2991/icosce-icsmc-18.2019.57.
 - Lee, Haenim, Youngmi, Kim. (2019). **“Living in three-generation family households and body mass index trajectories in Hispanic adolescents: Different associations by immigrant status”**. Children and Youth Services Review. 107.
 - Mahmoud, Ali & Reisel, William & Grigoriou, Nicholas & Fuxman, Leonora & Mohr, Iris. (2020). **“The reincarnation of work motivation: Millennials vs older genera-**

tions". International Sociology.

- Masfety, V.K., Aarnink, C., Otten, R. (2019). **"Three-generation households and child mental health in European countries"**. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol, 54, 427–436.
- Mukha, Victoria, Elena, Klochko, Olga, Brizhak, Daria, Vakhrameeva. (2020). **"Economic Identity of Different Generations of Russians"**. Proceedings of the 5th International Conference on Economics, Management, Law and Education (EMLE 2019).
- Pritish, Behuria. (2019). **"The domestic political economy of upgrading in global value chains: how politics shapes pathways for upgrading in Rwanda's coffee sector"**. Review of International Political Economy, DOI: 10.1080/09692290.2019.1625803.
- Rani, N. and Samuel, A. (2016). **"A study on generational differences in work values and person-organization fit and its effect on turnover intention of Generation Y in India"**. Management Research Review, Vol. 39 No. 12, pp. 1695-1719.
- Rani, N. and Samuel, A. (2016). **"A study on generational differences in work values and person-organization fit and its effect on turnover intention of Generation Y in India"**. Management Research Review, Vol. 39 No. 12, pp. 1695-1719.
- Tang, Ningyu, Yumei, Wang, Kaili, Zhang. (2017). **"Values of Chinese generation cohorts: Do they matter in the workplace?"** Organizational Behaviour and Human Decision Processes, Volume 143, November 2017, Pages 8-22.
- Tuomo, Suhonen, Hannu, Karhunen. (2019). **"The intergenerational effects of parental higher education: Evidence from changes in university accessibility"**. Journal of Public Economics. Volume 176, Pages 195-217.
- Weeks, K.P., Schaffert, C. (2019). **"Generational Differences in Definitions of Meaningful Work: A Mixed Methods Study"**. J Bus Ethics 156, 1045–1061.
- Yamin Mo, Prof Rudolf R Sinkovics, D., Sinkovics, N., Sinkovics, R., Hoque, S. and Czaban, L. (2015), **"A reconceptualization of social value creation as social constraint alleviation"**. Critical perspectives on international business, Vol. 11 No. 3/4, pp. 340-363.